

Im. Fin.sekr. 1977 nr. 71511-1
ETH
- 1 MRS. 2001

(171)

**Dansk Flygtningehjælp
Asylafdelingen**

Borgergade 10
Postboks 53
1002 København K
Tel.: 3373 5000
Fax: 3391 4507
www.drc.dk

Dato 27-02-01
Ref.

Flygtningenævnet
Inge Bruhn Thomsen
St. Kongensgade 1-3, 2.
1264 København K

Antal bilag Aktnr. 180

AFGHANISTAN (1)
19/3/01

Aktuelle oplysninger om asylsøgerees hjemlande

Dansk Flygtningehjælp fremsender hermed et nyt baggrundsmateriale i form af landeprofiler for Afghanistan, Irak, Somalia og Bosnien. Profilerne er en samlet præsentation af menneskerettighedssituationen og den seneste politiske udvikling i lande, som Danmark modtager asylsøgere fra. Desuden indeholder profilerne en oversigt over den danske asylpraksis ved modtagelse af asylansøgere fra det pågældende land.

Landeprofilerne bygger på sekundære kilder såsom rapporter fra FN-repræsentationer, menneskerettighedsorganisationer samt relevante presseoplysninger.

Profilerne er rettet til såvel personer, der fagligt beskæftiger sig med flygtningespørgsmål som undervisningsinstitutioner, medier osv.

Landeprofilerne kan findes på Dansk Flygtningehjælps Hjemmeside www.drc.dk under afsnittet vedrørende asyl, hvor de løbende vil blive opdateret.

Med venlig hilsen

Anne la Cour Vågen
Kst. chef for Asylafdelingen

Afghanistan

Senest opdateret: Januar 2001

1. Baggrund

1.1 Befolkningen

Afghanistan har en estimeret befolkning på cirka 24 millioner. Landet er hovedsageligt et stammesamfund, der er inddelt i stammer, klaner og etniske- og familiebaserede grupperinger (de såkaldte "quawns"). *Pasthunerne* (også kaldet pataner) er den største etniske befolkningsgruppe og udgør cirka 40% af befolkningen. De er for størstedelen sunni-muslimer og lever hovedsagelig i de sydlige og østlige provinser. Pastunerne er sprogligt og kulturelt beslægtet med den pasthunske stammebefolkning i det nordlige Pakistan. I grænseområdet mellem Afghanistan og Pakistan findes omkring 60.000 pasthunske nomader – *kuchis eller powindahs* – som flytter deres kvæg fra sommeren i Afghanistan til vinter i Pakistan. Nomade-befolkningen har i tidens løb ikke været involveret i krigen i landet.

Den næststørste etniske gruppe er *tajikker*, der udgør cirka 3-4 millioner. Tajikkerne taler dari (en variant af persisk/farsi). De fleste tajikker er sunni-muslimer, men i det vestlige Afghanistan i og omkring Herat By og i Kabul findes også shia-muslimske tajikker. *Panjshir-tajikker* er en etnisk undergruppe af tajikkerne, der er sunni-muslimer og taler en dialekt af dari (pashiri). Der bor mange panshir-tajikker i Shomali-dalen nord for Kabul. Området er i flere omgange og senest i juli 1999 blevet inddraget i konflikten, hvilket har medført flygtningestrømme af panjshir-tajikker til Kabul.

Hazara-befolkningen, der p.t. udgør omkring 1-1,5 millioner, er af ukendt central-asiatisk sandsynligvis mongolsk afstamning og har traditionelt beboet Hazarajat i det centrale Afghanistan. Hazarajat består af den nordlige del af Helmand Dalen og dele af Ghor, Uruzgan og Syd-Bamyan provinserne. Der er derudover mindre hazara-samfund i det nordlige Bamyan og Badakhstan. Siden midten af dette århundrede er en del hazaras migreret til Kabul og andre større byer i første omgang som arbejdere eller tjenere for bybefolkningen, men senere har hazaras uddannet sig og bestridt mere kvalificeret arbejde i byerne. Hazara-befolkningen har imidlertid – særligt i storbyerne – traditionelt udgjort den laveste gruppe i det etniske hierarki. Hazaras er både i deres fysiske fremtoning og kulturelle skikke præget af deres asiatiske oprindelse, men taler dari (en variant af persisk/farsi), og størstedelen er shia-muslimer.

Uzbeker udgør ligeledes en befolkningsgruppe på omkring 1-1,5 millioner, og disse er etnisk og sprogligt beslægtet med tyrkere. Hovedparten bebor det nordlige Afghanistan ved grænsen til Uzbekistan, men uzbeker findes ligeledes i andre dele af landet.

Selv om der er en etnisk dimension i den afghanske konflikt, idet de større militære grupperinger hovedsagelig rekrutterer deres medlemmer fra én etnisk gruppe, har der været få tvangsforflytninger af befolkningen på baggrund af etniske tilhørsforhold. Der er dog en stadig stærkere tendens til en etnisk polarisering mellem på den ene side den pashtunske og sunni-muslimske Talibanbevægelse og på den anden side den shia-muslimske Hazara-befolkning.

Pasthu og Dari har siden 1936 været de officielle sprog i Afghanistan.

1.2 Taliban-bevægelsen

Taliban-bevægelsens øverste leder er Mullah Mohammad Omar. Taliban har et seks-mands regeringsråd (*Shura*) i Kabul, og et "*inner Shura*" i Kandahar med Mullah Omar som øverste leder. Bevægelsen rekrutterer sine tilhængere blandt den pashtunske landbefolkning i det sydlige Afghanistan i provinserne Kandahar og Uruzgan samt blandt afghanske flygtninge i Pakistan.

Bevægelsens ledere baserer deres politik på islam i streng sunni-fortolkning og pashtunske landbotraditioner (*Pasthunwali*). Det betyder, at kvinder skal være fuldstændigt tildækket, når de er uden for eget hjem, at de ikke må gå i skole eller arbejde, bortset fra arbejde i hjemmet. Afghanske mænd er underlagt forskellige krav, for eksempel må de ikke trimme deres skæg eller lade deres hår gro langt. Desuden har bevægelsen indført en islamisk strafferet, *sharia*, med hårde straffe i form af afhugning af lemmer for berigelseskriminalitet og stening for eksempelvis drab og utroskab, ofte fuldført efter summariske retsprocesser.

Det er anført, at Talibans kvindesyn i højere grad repræsenterer en ekstrem udgave af det pashtunske kvindesyn end det repræsenterer islam, idet kvindesyntet bygger på pashtunske stambaserede sædvaner – *Pasthunwali* – med stærke patriarkalske træk.

2. Den seneste politiske og militære udvikling

Taliban, ledet af Mullah Mohammad Omar, kontrollerer p.t. ca. 95% af landet. Oppositionen, ledet af General Ahmad Shah Masood, kontrollerer Badakhshan Provinsen og dele af Takhar Provinsen i det nordøstlige Afghanistan. Kampene mellem Taliban og oppositionsstyrkerne er stadig intensive og har været koncentreret i et område 300 km nordvest for Kabul samt i de østlige dele af Takhar Provinsen. Endvidere er der sporadiske kamphandlinger i grænseområderne mellem Herat, Baghdis, Ghor og Farah. Taliban udførte i juli 1999 en offensiv i Shomali-dalen nord for Kabul. I september 2000 har Taliban indtaget Taloqan by i Takhar Provinsen, hvilket har ført til cirka 150.000 fordrevne.

Afghanistan er stærkt berørt af en række FN's sanktioner, som er pålagt landet som en følge af Talibans nægtelse af udleveringen af oprørslederen Osama Bin Laden til retsforfølgelse for terror-handlinger. Senest i begyndelsen af 2001 vedtog FN yderligere sanktioner og i den forbindelse valgte FN og Internationale NGO'er at trække deres internationale personale ud af landet.

Desuden har de sydlige og vestlige provinser i Afghanistan oplevet den største tørke i 40 år, hvilket har medført akut mangel på fødevarer og drikkevand for den afghanske befolkning. Tørken er hårdest i et bælte, der går fra Bagdhis i vest hen over det sydlige Hazarajat, og dele af Ghazni.

3. Menneskerettighedssituationen

3.1 Generelt

UNHCR anfører, at specifikke grupper er sårbare i forhold til overgreb fra Talibans side. Disse udgør særlige etniske, religiøse eller politiske grupper i områder, der er kontrolleret af krigsherrer, der er fjendtligt indstillet over for dem. Det samme er tilfældet for uddannede kvinder, sekulært orienterede personer, afghanske akademikere eller andre professionelle samt ansatte i de tidligere regeringer og journalister, der dækker de politiske kriser. Samtidig bemærker UNHCR, at det ikke er muligt at give et udtømmende billede af de personer, der kan risikere forfølgelse fra Taliban, fordi alliancer og konflikter skifter og opstår på tværs af etniske, politiske, sociale eller klan barrierer og uden at følge et regulært eller forudsigeligt mønster.

I det følgende behandles menneskerettighedssituationen for de særlige risikogrupper.

3.2 Personer med PDPA-tilhørsforhold

Personer med et tilhørsforhold til det tidligere kommunistiske PDPA-styre udgør en særlig risikogruppe i forhold til chikane og forfølgelse fra Talibans side. Medlemskab af PDPA i sig selv kan medføre overgreb samtidig med, at en profileret rolle inden for PDPA øger risikoen for reaktioner fra Talibans side. Risikoen for forfølgelse afhænger af personernes klientilhørsforhold og relationer til indflydelsesrige etniske- og familiebaserede grupperinger (de såkaldte *quawns*). Sociale, typisk familiebaserede netværk med en relation til Taliban er derfor afgørende for, om personer med tilknytning til det tidligere kommunistiske styre kan undgå problemer med Taliban.

Betydningen af den kulturelle og samfundsmæssige beskyttelse blev understreget under fact-finding missionen i 1997 af en FN-kilde i Herat, der var af den opfattelse, at enhver person med tilhørsforhold til PDPA kan få problemer med Taliban. Reaktionsmønstret i Taliban har en sådan arbitrær, usystematisk og uforudsigelig karakter, at samfundsmæssige magtstrukturer og private relationer til Taliban kan være helt afgørende for risikoen for overgreb.

3.3 Hazara

Taliban-bevægelsen opfatter generelt de shia-muslimske Hazara'er som en trussel.

Der er tilfælde af kollektive overgreb på Hazarabefolkningen, særligt i Kabul og Herat, idet man frygter tilknytning til oppositionen. Tilbageholdelser foretages på svag mistanke om tilhørsforhold til oppositionspartiet Wahdat, til tider alene på grundlag af hazara-etnicitet. Talibans forfølgelse af hazarabefolkningen er politisk motiveret af frygt for deres militære støtte til Wahdat. Desuden har forfølgelsen et religiøst islæt, særligt i Herat, da hazarabefolkningen er shia-muslimer i modsætning til den sunni-muslimske Talibanbevægelse.

Der foreligger oplysninger om en massakre på Hazara-befolkningen i august 1998 ved Talibans indtagelse af Mazar-i-Sharif. Ligeledes ved generobringen af Bamyan i maj 1999 blev der rapporteret om summariske henrettelser af Hazara'er umiddelbart efter Talibans indtagelse af byen. Med disse oplysninger vurderer UNHCR, at hazarabefolkningen i endnu højere grad end tidligere kan risikere forfølgelse. Talibans leder Mullah Mohammed Omar har udstedt en fatwa (religiøs forskrift), hvorefter drab på shia-muslimer ikke betragtes som en lovovertrædelse, da de ikke er troende.

3.4 Shia-muslimer

Islam er den officielle religion i Afghanistan, og 80-85% af befolkningen tilhører den sunni-muslimske retning, mens shia-muslimer (både imami og ismaili) udgør cirka 15% af befolkningen. Hovedparten af shia-muslimerne er Hazara'er. Andre vigtige shia-muslimske grupper er Qizelbash, der hovedsagelig kommer fra det nordlige Afghanistan og Ismaili. I Herat by i det vestlige Afghanistan findes flere shia-muslimske religiøse samfund.

De shia-muslimske trosamfund, der er koncentreret i det centrale og vestlige Afghanistan, har længe haft religiøse kontakter til Iran, hvor deres religiøse ledere har studeret i Qum og Mashad.

Den religiøse konflikt er stærkest i Herat-området, hvor shia-muslimer kan risikere at blive udsat for chikane og arbitrære overgreb. Den nuværende konflikt er opstået med Taliban, der baserer deres politik på islam i streng sunni-fortolkning. I mange tilfælde har der været tale om religiøs forfølgelse. I enkelte sager har Taliban skriftligt oplyst, at den pågældende var tilbageholdt "for the crime of being Shia". Taliban tillader shia-muslimer at praktisere deres tro, men bevægelsen har forbudt visse religiøse ritualer i Sufi-helligdomme i Herat og omegn med trussel om straf ved overtrædelse af forbuddet.

Til belysning af forholdene for den shia-muslimske Hazara-befolkning henvises til ovenstående afsnit.

3.5 Kvinders forhold

Afghanske kvinder har traditionelt været begrænset i deres bevægelsefrihed og aktiviteter særligt i de *pasthunske* landområder i syd. Under det kommunistiske styre i 1980'erne har et stigende antal kvinder, særligt i byområderne, fået en uddannelse og arbejdet udenfor hjemmet og har ikke været underlagt krav om fuld tildækning. Denne tendens blev ændret ved indsættelse af det islamiske styre i 1992. Ved Talibans indtagelse af Herat og Kabul i henholdsvis 1995 og 1996 blev piger udelukket fra skolegang og kvinder underlagt strenge begrænsninger i deres adgang til at

modtage undervisning, arbejde eller deltage i samfundslivet i øvrigt. I Kabul blev 8.000 studerende ved universitetet udelukket fra videreuddannelse og tusinder af kvinder mistede deres job i forskellige stillinger i byen. I Herat mistede omkring 3.000 kvinder deres arbejde.

Taliban har tilladt kvinder at arbejde som sygeplejersker på grund af de kønsadskilte sengeafsnit på hospitaler. I løbet af 1999 åbnede Taliban op for kvinders adgang til at arbejde som læger. Taliban tillod også at enker, der ikke har anden forsørgelsesmulighed, kan søge arbejde.

Ved et edict (religiøs forskrift) fra juli 2000 forbød Taliban ansættelse af kvinder i nationale og internationale NGO'er samt FN. Edictet er implementeret inden for alle sektorer på nær sundhedssektoren, som i denne sammenhæng defineres meget stramt.

Kvinder bliver pålagt at være fuldt tildækkede med en *burqa*. Taliban vedtog i 1996 en række edict (religiøse forskrifter) med visse krav til påklædning og adfærdsmæssige begrænsninger for kvinder. Manglende efterlevelse af kravet til tildækning bliver generelt sanktioneret af det religiøse politi, der imidlertid ikke slår så hårdt ned på kvinder i landområderne eller ikke-pasthunske områder. I Herat by ses kvinder med en shia-muslimsk tildækning, hvor ansigtet er frit.

Piger udelukkes formelt fra at modtage skoleundervisning, og ved Talibans indtagelse af Herat og Kabul blev samtlige pigeskoler lukket. Et stigende antal piger bliver uddannet i skoler ledet af internationale NGO'er eller private hjemmebaserede skoler.

3.6 Tortur

Taliban anvender torturmetoder overfor modstandere eller krigsfanger, men tortur synes ikke at være rutinemæssigt praktiseret af bevægelsen. Der er derimod rapporter om udbredt anvendelse af tortur ved General Masoods (Den Nordlige Alliance) styrker.

4. Dansk asylpraksis

4.1 Generelt om praksis

I 1999 meddelte *Udlændingestyrelsen* opholdstilladelse i 316 sager (237 K-status og 79 F-status) og afslag i 124 sager.

Flygtningenævnet meddelte i 1999 opholdstilladelse i 59 sager (32 K-status og 27 F-status), og stadfæstede 58 sager.

4.2 Hazara

Anerkendelsesprocenten for denne gruppe er generelt høj.

Det er udtalt eksplicit i flere afgørelser, at hazarabefolkningen ikke betragtes som prima facie flygtninge (hvilket vil sige, at asylansøgeren ikke anerkendes som flygtning blot ved at godtgøre sit etniske tilhørsforhold). Afgørende for anerkendelse er, at den pågældende må anses at være profiteret i forhold til Taliban, som følge af politiske aktiviteter for Wahdat-partiet. Der kræves ikke

nødvendigtvis en stærk politisk profil, men at alene risiko for, at Taliban får kendskab til ansøgers aktiviteter kan medføre opholdstilladelse.

4.3 Shia-muslimer

Anerkendelsesprocenten for denne risikogruppe er ikke tilsvarende høj.

Der meddeles opholdstilladelse, hvis ansøger har en religiøs profilering eller andre konkrete omstændigheder har bragt ansøgeren i et modsætningsforhold til Taliban.

4.4 Personer med tilhørsforhold til PDPA

Selv personer med begrænsede politiske aktiviteter for PDPA meddeles opholdstilladelse med henvisning til risikoen for eksponering af tilknytningen og Talibans uforudsigelige reaktioner på tidligere kommunistisk engagement. Medlemskab til PDPA medfører dog ikke i sig selv automatisk opholdstilladelse. I flere sager har Flygtningenævnet meddelt asyl alene med henvisning til familiemedlemmers medlemskab.

4.5 Kvinder

Afghanske (uddannede) kvinder meddeles ligeledes ikke automatisk opholdstilladelse. Der er dog en del eksempler på, at vestligt orienterede kvinder, der har haft en svag tilknytning til PDPA (eventuelt via familiemedlemmers aktiviteter), meddeles F-status blandt andet med eksplicit henvisning til baggrundsoplysningerne om de nuværende forhold for (uddannede) kvinder i Afghanistan.

4.6 Andre risikogrupper

Kunstnere er i enkelte sager blevet meddelt asyl, hvor den kunstneriske udfoldelse har været relateret til det tidligere kommunistiske styre eller anti-Taliban aktiviteter.

5. Øvrige kommentarer

5.1 Udsendelse

Med hensyn til udsendelse er det ikke muligt at tilbagesende afviste afghanske asylansøgere til Afghanistan, da det ikke er muligt at flyve til lufthavnen i Kabul på grund af frontlinien umiddelbart nord for byen og FN-sanktioner, der forbyder international lufttrafik. Nabolandene til Afghanistan ønsker ikke at være transitland for tvangsmæssige udsendelser.

5.2 Afghanske flygtninge i Iran og Pakistan

På grund af borgerkrigen er millioner af afghanere i løbet af de sidste år flygtet til nabolandene, særligt Iran og Pakistan.

I Pakistan bor størstedelen af den 1,3 million store afghanske flygtningebefolkning i North West Frontier Province eller i Balochistan. Cirka 950.000 bor i flygtningelejre- eller landsbyer. Der er med Talibanbevægelsens fremkomst sket en øget politisering af de afghanske flygtningeområder i

det nordlige Pakistan, hvor flere politiske drab på moderate afghanere eller deres familiemedlemmer har fundet sted.

Iran har siden den kommunistiske besættelse modtaget flere millioner afghanske flygtninge, og disse har generelt haft adgang til at bo og arbejde i landet på lige fod med iranere. På grund af de seneste års dårlige økonomi betragtes de afghanske flygtninge nu som en byrde for det iranske samfund. Dette har medført, at afghanske flygtninge i bedste fald modtager midlertidige ID-papirer fra de iranske myndigheder. I 1998 og 1999 blev afghanske flygtninge tvangsmæssigt tilbagesendt til Afghanistan, uden at der blev taget stilling til, om de ville risikere forfølgelse. UNHCR opnåede i 1999 en foreløbig aftale med iranske myndigheder om etablering af frivillige repatrieringsprogrammer mod, at den tvangsmæssige tilbagesendelse ophørte. Der er imidlertid fortsat enkelte oplysninger om tvangsmæssige tilbagesendelser.

6. Vigtigste kilder

- 1999 Country Reports on Human Rights Practices, U.S. Department of State, February 2000
- UNHCR Centre for Documentation and Research: Update on the Background Paper on Refugees and Asylum Seekers from Afghanistan, January 1999
- En række rapporter fra Amnesty International fra november 1999: "Refugees from Afghanistan: The Worlds Largest Single Refugee Group", "Human Rights Defenders in Afghanistan", "Women in Afghanistan", "Children Devastated by War", "The Human Rights of Minorities" og "Cruel, inhuman or degrading treatment or Punishment".
- Amnesty International; Afghanistan: Detention and Killing of Political Personalities", Marts 1999.
- FN's rapport af 30. september 1999 fra den særlige rapportør for menneskerettigheder i Afghanistan.
- Udenrigsministeriets høringssvar af 15. april 1998 vedrørende KHAD (Ministeriet for Statens Sikkerhed) under det kommunistiske styre i Afghanistan frem til 1992.
- Rapport fra fact-finding mission til Afghanistan 1. til 29. november 1997 ved Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp.